

Sygn. akt III AUa 1694/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Iwona Krzeczowska - Lasoń (spr.)
Sędziowie:	SSA Daria Stanek SSA Grażyna Czyżak
Protokolant:	Artur Lichota

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2013 r. w Gdańsku

sprawy K. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o wysokość emerytury

na skutek apelacji K. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 sierpnia 2012 r., sygn. akt VII U 41/12

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że do ustalenia wysokości emerytury K. M. zalicza okres od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. jako okres składkowy.

Sygn. akt III AUa 1694/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. przyznał ubezpieczonemu K. M. emeryturę począwszy od dnia 01 września 2010 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony K. M. podniósł, że ZUS nieprawidłowo ustalił jego staż pracy i podstawę wymiaru świadczenia. Wniósł w nim o uwzględnienie w stażu pracy zatrudnienia w okresie od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. w Zespole Adwokackim nr (...) w I., jak również wniósł o zaliczenie do podstawy wymiaru zarobków wymienionych w dokumentach – umowie o pracę i kartotece zarobkowej z 1984 r. ze Spółdzielni Kółek Rolniczych w P. oraz o zweryfikowanie wysokości wynagrodzenia otrzymywanego w ramach zatrudnienia w Sądzie Wojewódzkim w Bydgoszczy w latach 1969-1982.

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 30 grudnia 2011 r. pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko przedstawione w zaskarżonej decyzji.

Wnioskodawca w toku procesu modyfikował zakres zarzutów i ostatecznie wniósł o zaliczenie do podstawy wymiaru emerytury okresu jego zatrudnienia:

- od dnia 02 listopada 1984 r. do dnia 13 grudnia 1987 r. w Kancelarii (...) w P.
- od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. w Zespole Adwokackim nr (...) w I.
- od dnia 15 kwietnia 1993 r. do dnia 18 listopada 1994 r. w Kancelarii Adwokackiej "L." w I..

Pozwany podtrzymał swoje stanowisko w sprawie i wskazał, że ubezpieczony był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w okresie od dnia 01 grudnia 1984 r. do dnia 31 grudnia 1985 r., od dnia 01 marca 1986 r. do dnia 30 czerwca 1986 r. oraz od dnia 15 września 1986 r. do 30 listopada 1987 r. Powyższe okresy nie korespondują z okresami wynikającymi z zaświadczenia z Okręgowej Rady Adwokackiej w B. z dnia 15 czerwca 2011 r. oraz ze świadectwa pracy z Okręgowej Rady Adwokackiej w B. z dnia 01 marca 2012 r. W związku z powyższym pozwany do stażu pracy zaliczył w/w okresy zgłoszenia K. M. do ubezpieczenia – nie zaliczając okresu od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. tj. okresu zatrudnienia w Zespole Adwokackim nr (...) w I.. Jednocześnie pozwany wskazał, że do stażu pracy nie zaliczył również ubezpieczonemu okresu od dnia 15 kwietnia 1993 r. do dnia 18 listopada 1994 r., podstawą czego jest brak zgłoszenia ubezpieczonego do ubezpieczenia społecznego w w/w okresie prowadzenia indywidualnej Kancelarii Adwokackiej "L." w I..

Sąd Okręgowy w Gdańsku VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 16 sierpnia 2012 r. oddalił odwołanie (pkt I) i orzekł o kosztach procesu (pkt II). Sąd Okręgowy ustalił, że wnioskodawca K. M., urodzony w dniu (...), z zawodu jest prawnikiem, w 1969 r. ukończył wyższe studia prawnicze na Uniwersytecie M. K. w T.. Przez cały okres aktywności zawodowej wykonywał zawód sędziego sądu rejonowego, radcy prawnego oraz adwokata. W okresie od dnia 01 października 1963 r. do dnia 31 października 1963 r. oraz od dnia 16 stycznia 1964 r. do dnia 30 września 1964 r. ubezpieczony K. M. był zatrudniony w Gminnej Spółdzielni (...) w Ż. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku referenta sprzedaży. W okresie od dnia 02 listopada 1963 r. do dnia 14 grudnia 1963 r. ubezpieczony zatrudniony był w Spółdzielni Pracy (...) w J.. W okresie od dnia 01 października 1964 r. do dnia 30 września 1969 r. ubezpieczony odbył studia prawnicze na Uniwersytecie M. K. w T., ukończone zdobyciem dyplomu magistra prawa. W okresie od dnia 01 października 1969 r. do dnia 31 maja 1982 r. ubezpieczony był zatrudniony w Sądzie Wojewódzkim w Bydgoszczy jako aplikant sądowy (1969-1970), asesor sądowy Sądu Powiatowego w T. (1971-1974), następnie sędzia i Prezes Sądu Rejonowego w Tucholi (1979-1981) oraz sędzia i Prezes Sądu Rejonowego w Inowrocławiu (1981-1982). W dniu 31 maja 1982 r. ubezpieczony zrezygnował ze stanowiska sędziego. W okresie od 02 listopada 1984 r. do dnia 13 kwietnia 1984 r. ubezpieczony był zatrudniony w (...) Centrali (...) na stanowisku radcy prawnego w wymiarze 1/2 etatu. W okresie od dnia 16 sierpnia 1982 r. do dnia 31 lipca 1984 r. ubezpieczony był zatrudniony w Wojewódzkim Związku (...) w B. na stanowisku radcy prawnego w wymiarze 1/2 etatu. W okresie od dnia 16 kwietnia 1983 r. do dnia 31 października 1984 r. ubezpieczony był zatrudniony w Wojewódzkim Zakładzie (...) w B. na stanowisku radcy prawnego. W okresie od dnia 02 listopada 1984 r. do dnia 13 grudnia 1987 r. ubezpieczony był zatrudniony w Kancelarii (...) w P. jako adwokat. W okresie od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. ubezpieczony był zatrudniony w Zespole Adwokackim nr (...) w I. jako adwokat. Okręgowa Rada Adwokacka w B. wystawiła ubezpieczonemu świadectwo pracy potwierdzające powyższy okres zatrudnienia na podstawie wpisów do Rejestru (...) i nie dysponuje żadnymi innymi dokumentami płacowymi dotyczącymi osoby ubezpieczonego. W okresie od dnia 15 kwietnia 1993 r. do dnia 18 listopada 1994 r. ubezpieczony był zatrudniony w Kancelarii Adwokackiej "L." w I. jako adwokat. Uchwałą Okręgowej Rady Adwokackiej w B. z dnia 18 listopada 1994 r. został skreślony z listy adwokatów.

W dniu 03 września 2011 r. ubezpieczony C. M. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniosek o emeryturę. Zaskarżoną w niniejszym postępowaniu decyzją z dnia 27 października 2011 r. Zakład Ubezpieczeń

Spółecznych Oddział w G. przyznał ubezpieczonemu K. M. emeryturę począwszy od dnia 01 września 2010 r., tj. od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne z 20 lat kalendarzowych wybranych z całego okresu ubezpieczenia, tj. lat 1963-1964 oraz 1970-1987, gdzie wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 50,40%. Podstawa wymiaru świadczenia obliczona przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru przez kwotę bazową, tj. 2.822,66 zł, wyniosła 1.422,62 zł. Do ustalenia wysokości emerytury przyjęto 23 lata i 5 miesięcy okresów składkowych. Wysokość emerytury wyniosła 1.067,81 zł.

W świetle poczynionych ustaleń faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie ubezpieczonego K. M. nie jest zasadne i jako takie nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd wskazał, że w myśl art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 r., Nr 535, poz. 1227 ze zm.) podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 tego przepisu przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu (art. 15 ust. 6 ustawy). Stosownie zaś do treści art. 15 ust. 2a cytowanej wyżej ustawy, jeżeli nie można ustalić podstawy wymiaru składki w okresie pozostawania w stosunku pracy wskazanym do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty, za podstawę wymiaru składki przyjmuje się kwotę obowiązującego w tym okresie minimalnego wynagrodzenia pracowników, proporcjonalnie do okresu podlegania ubezpieczeniu i wymiaru czasu pracy.

Ciężar dowodu wykazania wysokości zarobków w wysokości przekraczającej minimalne wynagrodzenie za okresy, które winny być zdaniem strony skarżącej, uwzględnione do podstawy wymiaru emerytury, obciążał ubezpieczonego, zgodnie z przepisem art. 232 k.p.c. w związku z art. 116 ust. 5 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd odwołał się również do brzmienia § 20 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.) wskazując, że środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu stanowiącego podstawę wymiaru emerytury lub renty są dla pracowników – zaświadczenia zakładów pracy wystawione według wzoru ustalonego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych albo legitymacja ubezpieczeniowa zawierająca wpisy dotyczące okresów zatrudnienia i wysokości osiągniętych zarobków.

Sąd pierwszej instancji powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazał, że w postępowaniu sądowym nie obowiązuje ograniczenie co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określone w § 20 cyt. Rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 1997 – sygn. akt II UKN 186/97, OSN – (...)). Sąd podkreślił, że w sprawach emerytalno – rentowych wyliczenie wysokości świadczenia może nastąpić jedynie na podstawie zarobków faktycznie otrzymanych i to tych, od których istniał obowiązek odprowadzania składki na ubezpieczenie społeczne, co wynika jednoznacznie z treści art. 15 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zasada obliczania świadczeń w oparciu o rzeczywiste zarobki nie może zostać zastąpiona domniemaniem wynagrodzenia w danym roku kalendarzowym.

W ocenie Sądu Okręgowego, ostatecznie istotą sporu pozostawało ustalenie czy okres od dnia 14 listopada 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r., kiedy ubezpieczony K. M. był zatrudniony w Zespole Adwokackim nr (...) w I. oraz od dnia 15 kwietnia 1993 r. do dnia 18 listopada 1994 r., kiedy prowadził indywidualną Kancelarię Adwokacką (...) w I. może być wliczony do wysokości świadczenia.

Ustosunkowując się do powyższych twierdzeń i żądań ubezpieczonego, pozwany podniósł, że ubezpieczony – zgodnie z informacją z oddziału pozwanego w B. – był zgłoszony do ubezpieczenia społecznego w okresie od dnia 01 grudnia

1984 r. do dnia 31 grudnia 1985 r., od dnia 01 marca 1986 r. do dnia 30 czerwca 1986 r. oraz od dnia 15 września 1986 r. do 30 listopada 1987 r. – co oznacza, że powyższe okresy nie korespondują z okresami wynikającymi z zaświadczenia z Okręgowej Rady Adwokackiej w B. z dnia 15 czerwca 2011 r. oraz ze świadectwa pracy z Okręgowej Rady Adwokackiej w B. z dnia 01 marca 2012 r. W związku z powyższym, z powodu braku dokumentacji potwierdzającej okresy zatrudnienia i wysokość zarobków, pozwany do stażu pracy zaliczył w/w okresy zgłoszenia K. M. do ubezpieczenia – nie zaliczając tym samym spornych na tym etapie postępowania okresów:

- od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. tj. okresu zatrudnienia w Zespole Adwokackim nr (...) w I.,
- od dnia 15 kwietnia 1993 r. do dnia 18 listopada 1994 r.

Sąd Okręgowy uznał że stanowisko pozwanego odnośnie nieuwzględnienia spornych okresów do wyliczenia podstawy wymiaru emerytury jest słuszne i uzasadnione.

Wykrycie prawdy przez sąd ogranicza się w zasadzie do przeprowadzenia dowodów zgłoszonych przez strony, bowiem na nich spoczywa ciężar dowodu (art. 6 k.c.), zasada prawdy materialnej nie może bowiem przekreślać kontrydiktoryjności procesu, gdyż – ciężar wskazania niezbędnych dowodów spoczywa przede wszystkim na stronach procesowych. Działanie sądu z urzędu i przeprowadzenie dowodu niewskazanego przez stronę jest po uchyleniu art. 3 § 2 k.p.c. dopuszczalne tylko w wyjątkowych sytuacjach procesowych oraz musi wynikać z opartego na zobiektywizowanej ocenie przekonania o konieczności jego przeprowadzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 07 grudnia 2010 r. w sprawie I BU 8/10, Lex nr 785642). Podobne stanowisko zajął także Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 28 czerwca 2001 r. zapadłym w sprawie o sygn. akt III AUa 2588/00, w wyroku z dnia 23 października 2001 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 377/01 oraz w wyroku z dnia z dnia 12 grudnia 2000 r. w sprawie o sygn. akt III AUa 1540/00.

Podsumowując Sąd wskazał, że nie można było spornych w końcowym etapie postępowania okresów wziąć pod uwagę do wyliczenia podstawy wymiaru emerytury ubezpieczonego K. M., albowiem z uwagi na brak innej dokumentacji nie sposób było tych okoliczności w żaden sposób zweryfikować. Za dostateczny dowód na te okoliczności nie można było również uznać jedynie oświadczeń ubezpieczonego – jako osoby bezpośrednio zainteresowanej wynikiem sprawy – bez poparcia ich dowodami nie pochodzącymi od ubezpieczonego jako strony postępowania.

Mając powyższe ustalenia i rozważania na uwadze Sąd Okręgowy uznał, że emerytura ubezpieczonego K. M. została prawidłowo ustalona w kształcie wskazanym w decyzji pozwanego z dnia 29 lutego 2012 r., wydanej już w toku niniejszego postępowania sądowego, po uwzględnieniu części potwierdzonych dokumentami twierdzeń ubezpieczonego, w związku z czym odwołanie ubezpieczonego, dotyczące pozostałych (nieuwzględnionych przez pozwanego i nie udowodnionych przez ubezpieczonego) okresów pracy jako niezasadne należało na mocy cytowanych wyżej przepisów oraz art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalić.

Apelację od powyższego wyroku wniósł ubezpieczony zaskarżając go w części w jakiej Sąd Okręgowy oddalił jego odwołanie, nie zaliczając do wysokości emerytury, do stażu ubezpieczeniowego, okresu od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. z tytułu zatrudnienia w Zespole Adwokackim nr (...) w I.. Ubezpieczony podniósł, że Okręgowa Rada Adwokacka dwukrotnie potwierdziła jego zatrudnienie w Zespole Adwokackim nr (...) w I., a brak stosownych dokumentów potwierdzających wypłaty wynagrodzeń i odprowadzania składek na ubezpieczenie społeczne nie może powodować dla niego negatywnych konsekwencji. W związku z powyższymi zarzutami skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającej go decyzji i uwzględnienie odwołania w tym zakresie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się zasadna.

Podstawę uwzględniania okresów składkowych i nieskładkowych dla potrzeb ustalania prawa do świadczeń emerytalno-rentowych stanowi art. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm., dalej jako ustawa o emeryturach u rentach z FUS), który w ust. 1 stanowi, że przy ustalaniu prawa do emerytury i renty i obliczaniu ich wysokości uwzględnia się, z zastrzeżeniem ust. 2-5 okresy składkowe, o których mowa w art. 6 i okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7.

W myśl art. 5 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty dla płatników składek, zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie emerytalne i rentowe, nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w tym okresie. Ta zasada znajduje również odpowiednie zastosowanie do ubezpieczonych zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne za okres przypadający przed dniem wejścia w życie ustawy (ust. 5). Oznacza to, że zasada ta dotyczy płatników składek zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenie społeczne, nie dotyczy zaś osób, za które składki za okres przypadający przed dniem wejścia w życie ustawy winien był uiścić ich płatnik.

W niniejszej sprawie punktem wyjścia było ustalenie wysokości emerytury wnioskodawcy. Spór dotyczył stwierdzenia, czy okres od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. pracy jako adwokata w Zespole Adwokackim nr (...) w I. podlega zaliczeniu do okresów składkowych, od których zależy wysokość przedmiotowego świadczenia zgodnie z art. 53 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W odniesieniu do okresu od dnia 15 listopada 1991 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. ma zastosowanie przepis art. 6 ust. 1 powołanej ustawy, który stanowi, że okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia (pkt 1) i okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne w wysokości określonej w przepisach o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (pkt 2). W punkcie 1 chodzi o okres ubezpieczenia na warunkach określonych w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1999 r. równoległe z ustawą o emeryturach i rentach z FUS. W punkcie 2 chodzi o okresy przypadające przed dniem 1 stycznia 1999 r. i ten przepis ma zastosowanie w niniejszej sprawie. Przepis art. 6 ust. 1 pkt 2 został przeniesiony z ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), która w miejsce dotychczasowych okresów zatrudnienia, równorzędnych i zaliczanych wprowadziła okresy składkowe i nieskładkowe i okres wymieniony w tym przepisie jest okresem obowiązywania tej ustawy (od 15 listopada 1991 r. do 31 grudnia 1998 r.). Wcześniejszy okres objęty jest regulacją art. 6 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach.

Zatrudnienie do dnia 14 listopada 1991 r. regulowane jest przepisem art. 6 ust. 2 pkt 10 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie którego za okresy składkowe uważa się przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy pracy adwokatów wykonywanej na obszarze Państwa Polskiego:

- a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,
- b) przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu.

Wstępnie należy rozważyć, na tle obowiązującego stanu prawnego, zasady podlegania ubezpieczeniu społecznemu przez adwokatów. Ich sytuację prawną regulują przepisy ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jednolity tekst: Dz. U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058 ze zm.), stanowiąc w art. 1, że adwokatura powołana jest do udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa. Zawód adwokata, polegający na świadczeniu pomocy prawnej osobom fizycznym, podmiotom gospodarczym oraz jednostkom organizacyjnym, wykonywany jest w kancelarii adwokackiej, w zespole adwokackim oraz w spółce jawnej lub cywilnej z wyłącznym udziałem adwokatów lub adwokatów i radców prawnych, albo w spółce

komandytowej, w której komplementariuszami są wyłącznie adwokaci lub adwokaci i radcowie prawni, a wyłącznym przedmiotem działalności takich spółek jest świadczenie pomocy prawnej (art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 4a ust. 1 ustawy).

Kwestię ubezpieczenia społecznego adwokatów - członków zespołów i ich rodzin reguluje w dalszym ciągu art. 24 (w części stracił on moc - o czym dalej), który stanowił w ustępie 1, że adwokaci (członkowie zespołów) i ich rodziny mają na równi z pracownikami prawo do świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, macierzyństwa i ubezpieczenia rodzinnego oraz z tytułu powszechnego zaopatrzenia emerytalnego pracowników i ich rodzin, wskazując, iż przy ustalaniu prawa do świadczeń i ich wysokości, pracę w zespołach traktuje się jako zatrudnienie, a otrzymywane wynagrodzenie - jako wynagrodzenie z tytułu zatrudnienia.

Ustawa z dnia 6 lutego 1997 r. o powszechnym ubezpieczeniu zdrowotnym (Dz. U. Nr 28, poz. 153 ze zm.), wskazała w art. 170 pkt 8, że traci moc, ale tylko w zakresie uregulowanym ustawą, art. 24 ustawy - Prawo o adwokaturze. Oznacza to więc utratę mocy obowiązującej tego przepisu jedynie w części dotyczącej świadczeń z tytułu ubezpieczenia na wypadek choroby, macierzyństwa i ubezpieczenia rodzinnego. Wynika więc z tego, że art. 24 Prawa o adwokaturze stracił moc jedynie w części dotyczącej ubezpieczenia w razie choroby i macierzyństwa (ubezpieczenia chorobowego), natomiast zachował aktualność co do ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, stosując nomenklaturę z ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Z powyższych rozważań - niezależnie od tego, według jakich zasad adwokaci podlegają ubezpieczeniu społecznemu - wynika więc, że (niezależnie od formy w jakiej wykonują zawód), nie są oni pracownikami, a jedynie tak są traktowani w zakresie świadczeń z ubezpieczenia społecznego

W okresie spornym składki na ubezpieczenie społeczne opłacały zespoły adwokackie (ust. 3 art. 24 prawa o adwokaturze). Minister Pracy, Płac i Spraw Socjalnych, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej, w drodze rozporządzenia określa zasady i tryb opłacania przez zespoły adwokackie składek na ubezpieczenie społeczne, wysokość tych składek oraz sposób ustalania wysokości zasiłku chorobowego (ust. 4 art. 24 prawa o adwokaturze).

W myśl obowiązującego do dnia 9 lutego 1990 r. § 1 ust. 2, 3 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych z dnia 17 maja 1983 r. w sprawie ubezpieczenia społecznego adwokatów-członków zespołów adwokackich (Dz. U. Nr 28, poz. 138) przy ustalaniu zasad i trybu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne za adwokatów-członków zespołów adwokackich stosuje się przepisy dotyczące zasad i trybu opłacania przez uspołecznione zakłady pracy za pracowników.

Za wynagrodzenie przyjmowane do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne - za adwokatów - uważało się:

- 1) udział w podziale dochodów zespołu adwokackiego w częściach równych,
- 2) udział w podziale nadwyżki dochodów zespołu adwokackiego, proporcjonalny do osobistego wkładu pracy,
- 3) dodatek za kierownictwo zespołem adwokackim.

Podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne ustalało się odliczając od wynagrodzenia kwotę opłaconego podatku.

W wydanym m.in. z upoważnienia ustawy - Prawo o adwokaturze (art. 24 ust. 4 oraz w związku z art. 37) i art. 33 ust. 2 ustawy o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (jednolity tekst: Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.), znajdującym w związku z tym zastosowanie również do adwokatów (§ 1 ust. 1 pkt 5) regulacja dotycząca składek na ubezpieczenie społeczne adwokatów została zamieszczona w rozdziale 6. Zgodnie z § 42 ust. 1 ww.

rozporządzenia, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne adwokatów - członków zespołów adwokackich - stanowi wynik finansowy z tytułu tego członkostwa.

Zamieszczony w tym rozdziale przepis § 43 stanowił, że w zakresie zgłaszania do ubezpieczenia, rozliczania składek i świadczeń oraz opłacania składek stosuje się odpowiedni przepisy §§ 12-18 zamieszczone w rozdziale 2. Oznacza to, że tylko w tym zakresie ustawodawca dopuszczał stosowanie do adwokatów przepisów dotyczących pracowników.

Na gruncie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. obowiązek imiennego zgłaszania do ubezpieczenia społecznego miały zakłady pracy zatrudniające nie więcej niż 20 pracowników lecz z tego obowiązku mogły być przez ZUS zwolnione, a zakłady zatrudniające większą liczbę pracowników zgłaszały ich do ubezpieczenia przez podanie łącznej liczby pracowników zatrudnionych w okresie rozliczeniowym (§ 12 ust. 3 i 4). W przypadku nieuregulowania przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne w należytym wysokości, nie było możliwości stwierdzenia faktu opłacenia składek na ubezpieczenie konkretnego pracownika.

Z przytoczonych przepisów wynika, że adwokaci-członkowie zespołów adwokackich w zakresie ubezpieczenia społecznego oraz świadczeń emerytalnych są traktowani tak jak pracownicy, otrzymywane przez nich wynagrodzenie - jak wynagrodzenie za pracę, zespoły adwokackie zaś - tak jak uspołecznione zakłady pracy.

Jeśli chodzi o zatrudnienie wnioskodawcy, od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 listopada 1991 r. (przed wejściem w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewalforyzacji...) z tytułu zatrudnienia w Zespole Adwokackim nr (...) w I., należy wskazać, że ustawa ta wprowadziła nowe, nie znane dotychczasowym przepisom o ubezpieczeniu społecznym pojęcie okresów składkowych i nieskładkowych. Pojęcie okresów składkowych definiuje ust. 1 art. 2 ustawy. Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy, za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem wejścia w życie ustawy okresy, za które była płacona składka na ubezpieczenie społeczne, albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Do tych okresów, wedle art. 2 ust. 2 pkt 9 należą okresy pracy adwokatów wykonywanej na obszarze Państwa Polskiego:

a) objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, za które opłacono składkę na ubezpieczenie społeczne lub w których występowało zwolnienie od opłacania składki,

b) przypadającej przed dniem objęcia obowiązkiem ubezpieczenia społecznego z tego tytułu,

Artykuł 45 ustawy z dnia 17 października 1991 r., w ust. 1 stanowi, że przepisy ustaw i dekretu, wymienione w art. 1 (w tym ustawy z 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników) stosuje się od dnia wejścia w życie ustawy, o ile nie są z nią sprzeczne.

Zgodnie z art. 11 ust. 2 pkt 7 tej ustawy za okresy równorzędne z okresami zatrudnienia uważa się okres pracy adwokatów w zespołach adwokackich od dnia 1 stycznia 1964 r.

Jest poza sporem, że wnioskodawca w od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 listopada 1991 r. wykonywał pracę w Zespole Adwokackim nr (...) w I., a więc spełniał warunek, o jakim mowa w art. 11 ust. 2 ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym, do zaliczenia tego zatrudnienia dla uzyskania prawa do świadczeń przewidzianych w ustawie i ich podwyższenia z tytułu stażu pracy.

Zarówno art. 11 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r., jak i poprzednio obowiązujące przepisy o zaopatrzeniu emerytalnym, a także jednolite orzecznictwo sądowe, w tym byłego Trybunału Ubezpieczeń Społecznych, uzależniały nabycie prawa do świadczeń emerytalno-rentowych jedynie od udowodnienia wymaganego okresu zatrudnienia, a także okresów z nim równorzędnych lub zaliczalnych do niego. Do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewalforyzacji, nabycie prawa do świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego pracowników nie było więc uzależnione od opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

W przypadku adwokatów - członków zespołów adwokackich opłacanie składek należało do obowiązków zespołów adwokackich. Na wykonanie czy też kontrolę wykonania tego obowiązku adwokat - członek zespołu adwokackiego nie miał wpływu. Uzależniając prawo do świadczeń emerytalno-rentowych nie od opłacania składek, nasz system ubezpieczenia społecznego odpowiadał bardziej systemowi zabezpieczenia społecznego, bez ekwiwalentności świadczeń w stosunku do składek.

Ustawa z dnia 17 października 1991 r. o waloryzacji emerytur i rent (...) wprowadziła pojęcie okresów składkowych i nieskładkowych i związała ściślej prawo do zaopatrzenia emerytalno-rentowego z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne.

Przepis art. 6 ust. 2 pkt 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS został przeniesiony z ustawy z dnia 17 października 1991 r.

Ścisła interpretacja art. 2 ust. 2 pkt 9 ustawy z dnia 17 października 1991 r. prowadziłyby do pozbawienia wnioskodawcy praw dobrze nabytych, zgodnie z obowiązującymi przepisami, które nie utraciły swej mocy z dniem 15 listopada 1991 r., z chwilą wejścia w życie ustawy o rewaloryzacji.

Uzależnienie uznania okresu pracy adwokatów wykonywanej w zespołach adwokackich przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie będących płatnikami składek na własne ubezpieczenie społeczne, od opłacenia przez zespół adwokacki składek, kłóciłoby się z zasadą sformułowaną w art. 24 ust. 1 ustawy - Prawo o adwokaturze.

Na gruncie obowiązującego w latach spornych 1987 - 1993 przepisów dotyczących zasad i trybu opłacania przez uspołecznione zakłady pracy za pracowników - rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz składek na to ubezpieczenie (Dz.U.1987 Nr 37, poz. 211 ze zm.) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego, Zespół Adwokacki Nr (...) w I., który istniał w okresie od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 18 listopada 1994 r. rozliczał składki na ubezpieczenie społeczne w oparciu o deklaracje bezimienne (k- 34 a.r.). Składki były odprowadzane zbiorczo.

Nadto wnioskodawca zarówno w postępowaniu przed organem rentowym jak i w postępowaniu sądowym wykazał zaświadczeniem z dnia 15 czerwca 2011 r. (k- 19 a.r.) i świadectwem pracy z dnia 1 marca 2012 r. (k- 51 a.s.) że w okresie od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. wykonywał zawód adwokata w Zespole Adwokackim Nr (...) w I.. Ubezpieczony w okresie spornym faktycznie wykonywał zawód adwokata, nie korzystając z urlopów bezpłatnych, nie wyjeżdżał za granicę, nie korzystał z długotrwałych zwolnień lekarskich.

Zasadne jest wreszcie odwoływanie się przez skarżącego do wykładni art. 6 ust. 2 ustawy emerytalnej, zgodnie z którą dla uznania okresów wymienionych w tym przepisie przypadających przed dniem 15 listopada 1991 r. za okresy składkowe nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, jeżeli na kwestie ich opłacania osoba ta nie miała wpływu. Pogląd taki jest wyrażany przez Sąd Najwyższy co prawda w odniesieniu do ubezpieczenia pracowniczego, w którym obowiązek opłacania składek obciążał pracodawcę, a pracownik nie miał wpływu na wywiązanie się pracodawcy z tego obowiązku (tak w uchwale z dnia 11 maja 1994 r., II UZP 5/94, OSNAPiUS 1994 Nr 6, poz. 97 oraz wyrokach z dnia 24 marca 1995 r., II URN 7/95, OSNAPiUS 1995 Nr 17, poz. 219; z dnia 5 kwietnia 1995 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1995 Nr 17, poz. 222; z dnia 23 marca 1999 r., II UKN 535/98, OSNAPiUS 2000 Nr 10, poz. 402; z dnia 14 marca 2006 r., I UK 205/05, Prawo Pracy 2006, nr 5, s. 34; z dnia 6 kwietnia 2007 r., II UK 185/06, OSNP 2008 nr 9-10, poz. 143). Skoro jednak ze stanu faktycznego sprawy wynika, że skarżący w spornym okresie wykonywał zawód adwokata w Zespole Adwokackim Nr (...) w I. i nie na nim, lecz na zespole adwokackim spoczywał obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne stosownie do art. 24 ust. 3 ustawy - Prawo o adwokaturze, to może tym samym zasadnie twierdzić, że na realizację tego obowiązku nie miał wpływu.

Skoro wykazanie faktu opłacenia składek przez pracodawcę nie było wymagane do uznania większości pracowników za ubezpieczonych i w konsekwencji uznania ich okresu zatrudnienia za okres składkowy, to nie można przyjąć, że dla adwokatów - członków zespołów, wprowadzono dodatkowy warunek, jakim jest wykazanie opłacenia składki przez zespół adwokacki, szczególnie w sytuacji, gdy organ rentowy posiada dane o zbiorczym odprowadzaniu przez zespół składek.

Warunki uzyskania prawa do świadczeń lub ich wysokości nie mogą być zróżnicowane w stosunku do pracowników w zależności od wielkości zatrudniającego ich zakładu pracy. Zasada ta ma również zastosowanie do adwokatów - członków zespołu adwokackiego, bez względu na liczbę zrzeszonych w zespole członków. W konsekwencji dla uznania okresu pracy adwokata - członka zespołu adwokackiego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach z FUS za okres składkowy w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 6 ust. 2 pkt 10 lit. a tej ustawy nie jest wymagane wykazanie przez osobę ubiegającą się o emeryturę lub rentę faktu opłacenia przez zespół adwokacki składek na ubezpieczenie społeczne.

W ustalonym stanie faktycznym nieprawidłowe było nie zaliczenie wnioskodawcy okresu od dnia 14 grudnia 1987 r. do dnia 15 kwietnia 1993 r. do ustalenia wysokości emerytury do okresów składkowych w rozumieniu art. 6 ust. 1 pkt 2 i art. 6 ust. 2 pkt 10 lit. a w zw. z art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W tym stanie rzeczy Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł reformatoryjnie, jak w sentencji.